

Eu Popa Pătru, lăcuitoriu în Kinăud, am scris a căstă carte de învățături, cu mila milostivului d[eu]mnedzău. amin.

Urmează patru file cu câteva evanghelii de la Marcu și Luca, cu titluri în slavonește, sfârșindu-se cu:

Енгелъ с въ скрепиое отъ агки . . . рд'и. Celealte foi ce mai urmău lipsesc.

Din mărturisirea ce o face protopopul Popa Pătru reiese că a transformat mult „a tocmit“ (= a îndreptat) din traducerea acelui „popă rusesc“ de care vorbește și pe care nu-l putem identifica aici. Limba textului are foarte multe elemente din graiul de azi de pe Valea Crișului, unde este Tinăudul, satul lui Popa Pătru, care a trebuit să fie un activ „scriitor“, cu înțelesul de copist, dar poate și de „remanieur“ al textelor ce le-a transcris, din care se mai cunoaște un manuscris miscelaneu, la Academia Română, scris la 1685 de protopop Popa Pătru (cf. Catalogul manuscriselor, românești, tomul II, p. 467, No. 714) și care acum se găsește la Moscova, încât nu l-am putut vedea. Dar persoana nu poate fi decât aceiași cu a noastră, socotind după felul însemnărilor, după nume și după data în care l-a scris (trei ani după Cazanii). Ne propunem însă a face altă dată o cercetare comparativă între graiul Cazaniilor pe care le va fi spus și cetit poporului, în vremea păstoriei sale, protopopul Popa Pătru, și între graiul de azi din regiunea Tinăudului.

G. Giuglea.

XII.

Material pentru vocabularul botanic al limbii române.

Grădini țărănești din Banat.

Plantele cultivate prin grădinile țărănilor noștri sănt foarte felurite, potrivit gradului de cultură al ținutului, climatului ce stăpânește acolo și trecutului istoric. Istoria culturală își scoate cele mai importante elemente din studiul comparat al grădinilor țăranești. Dar și studiul limbii găsește în numirile plantelor cultivate de țărani date interesante cu privire la originea și des-

voltarea organică a limbii. Astfel de date ofere și lista plantelor de grădină din Sudvestul Banatului, culese de mine în vara anului 1920. Comunele vizitate sunt: Mehadia (M), Pecinecica (P), Svinică (S), Tișovița (T), Zagujeni (lângă Caransebeș (Z). Toate, localități străvechi.

Lângă numirile populare adaug termenii literari ori științifici, numai unde o identificare este mai anevoieasă. Localitățile sănt indicate cu inițialele lor.

Numirile fiind colectate din teritorul unde a trăit autorul anonim al dicționarului valachico-latîn dela Caransebeș la începutul veacului al XVIII-lea, am ținut să fac o comparație între acel „Dictionarium“ publicat de Gr. Cretzu și numirile de azi. Am subliniat numirile identice, iar numirile plantelor ce se găsesc în dicționar într'o formă mai mult sau mai puțin modificată, le-am notat cu (†). Numeroase numiri de plante din acest dicționar nu le-am auzit în puținele localități ce-am vizitat. Să fi pierit ele din cultură?

a) *Pomi, tufe și vie.*

Prune de toamnă (=bistrițe) M P, de vară M P, drugoane M, grase M, gorgoloașe P, **Mere** sălcii Z, de Sântămărie Z, pogăși Z, plotogoase Z, roșioare Z, de Sânpetru M Z, mărșanțche M Z, mărșanche P, de Sfântu Ilie M, sarbet'e M, țigănești M Z, orășănești Z, botu-oii Z, oarzăne Z, răñete (rainette) Z, tîrchișetafle (= Türkische Tafel) Z, ionatane (= Jonathan) Z, ledere (= Leder-Apfel) Z, tufoase Z, de sadă Z.

Pere de Sântu Ilie M Z, de Sân-Petru M Z, †de Sântămărie Z P, trăgulite Z, cu nîezu roșu Z, †de iarnă P, țucăr-pere P.

†Cireșe ultoite M, păsărești M, pârgavițe Z, de Mai Z, ochiu-boului Z, Ciureșe d'el'e tîmpurii P, de sâmpetru. P.

Câișińe Z, zărzălińe P.

Nuci M P

Struguri albi Z P, negri Z P, lunguiuși Z, d'e iarnă P.

Viță de vie brághină M P, tămâioră M, țâťche (= țâťa caprii) M, țătariu P, paradaisă M, rizling M; *aguridă* (sălbatică) M, P, S, T.

laguzi (= frăgari, duzi) cu iagud'e, albi M P, negri M P, module (= sure) P, viorinți (= roșietici) M, *Frägar* Z.

†**Agriși** M, Z, P.

Pierseci Z, t'ersăci M, *Piersäci* P.

Strugurei Z P, răbizi M.

b) *Legume etc.*

Fasole (†făsuī): *Păsulă* albă M, galbenă M, grasă P, moale M, gălbinoară Z, cu târși Z, oloagă Z

Mazăre M, *madzăre* P.

Paprică M, piparcă Z.

Ceapă M, mănuță Z, lunguiușă Z, boboloașă Z.

Ai M Z, țusturoi P.

Hagine M Z

Pras P, *Pras* M.

Crastaveți P, †*Crăstăveți* Z.

†**Rădiși** M Z, Răd'icle roșii P, albe P.

Salată Z, Salată putersalat (Buttersalat) M, cu căpătină P, mică P.

Morcov M Z, morcoji P

Pătrânjel M, Pătrunjel sau pătlăgele Z, mirodje P.

Păstănat (= păstărnac) M, păstănac Z.

Teler Z P.

Cherărabe Z.

†**Vardză** căpătină P, chel P, carfioale P

Bărăd'ici (= pătlăgele roșii) Z, Părădăishi P, care se mâncă cu pită (= pătlăgele vinete) P.

Grumpii (= cartofi) t'impuri M, crumpei fimpurii P, Crumpii roza Z, vânăți Z, d'e lună Z; Crumpei de lună P, d'e iarnă P.

Cucuruz M, mic P, mare P, mijlociu P.

Lebenițe Z, *Pepeñi* Z, †Ludai Z, trăgulă și curcubet'e P.

Duleți (- bostani) P.

Copșuni Z.

Mac Z.

Sofran Z.

Spănat P.

Mărar P.

Cimbru P.

Brosbă (= Helianthus tuberosus) P.

c) *Plante de ornament.*

Golopăr (= calapăr): *Chrysanthemum balsamita* M, P, călăpăr Z, Gheorghine (= *Dahlia variabilis*) M, alienă Z *Lemnudomnului* (= *Artemisia abrotanum*) M Z — Cârligei (= *Aquilegia vulgaris*) M — Iarbă craiă (= *Mentha crispa*) M — Plântișii (= *Phalaris arundinacea v. picta*) M, plânticele P — Romonițe (= *Chrysanthemum parthenium*) M Z P — Sânfireag (= ga-roafe, *Dianthus caryophyllus*) M, Sânvireni tărcați Z (din ungu-rescul székfűvirág) — Floare de toamnă (= *Chrysanthemum indicum*) M P, albă, roșie (*Callistephus chinensis*) P — Bujor (= *Paeonia officinalis*) M Z P — Crin (= *Lilium candidum*) M Z — Vioală (= *Cheiranthus Cheiri*) M, albă P, roșie P (= *Matthiola annua*) — Minuțe (= *Bellis perennis*) M — Iglice (= *Primula acaulis var*) M. oglîștei Z — Fionfiu (= *Vinca minor*) M Z, foifir P, — Ochiu-boului (= *Chrysanthemum leucanthemum*) M — Trandașir (= *Rosa centifolia*) M, trandafir P — Măgrin (și pășuele) = *Robinia pseudacacia* M. — Floarea soarelui (= *Helianthus annuus*) M Z — Floare roșie de sacsâie (= *Pelargonium zonale*) T, Flori roșii P, Floare lată Z — Floare rotată (= *Pelargonium Zonale*) T, creață (= *Pelargonium odoratissimum*) T, P — Zambile (= *Hyacinthus orientalis*) Z — Tătaișă (= *Chrysanthemum cinerariaefolium*) Z — Măierană (= *Origanum majorana*) Z — Pupi Z — Iederă Z — Tămâioară (*Chenopodium ambrosioides*) Z — Priboi (= *Geranium macrorrhizum*) Z — Fucsâne (= *Fuchsia*) Z, ciucurei P — Floare lată (= *Pelargonium zonale*) Z — Rozmolin Z, rosmarin P — Adurmițele (= *Iromdea purpurea*) Z — Tulipani Z — Spânz Z — Busuioc P — Leuştean P — Levendru (= *Levendula Spica*) P — Uliandru (= *Nerium Oleander*) P.

AI Borza..